

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра філософії

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА
У ГЛОБАЛЬНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ
ВИМІРАХ: ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ,
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**XII Міжнародна
науково-практична конференція**

23–24 листопада 2023 року

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2024

Пархоменко М.М.,

к.ю.н., доц., кафедра історії та права,

maryna.parkhomenko@donntu.edu.ua

Мамедова А.Ф.,

aian.mamedova.gf@donntu.edu.ua

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

В сучасних правових системах всього світу гарантується право особи на захист своїх прав та інтересів з використанням всіх законних засобів. Серед цих засобів виділяється відшкодування моральної шкоди, яке є одним із ключових засобів, оскільки воно відіграє суттєву роль у відновленні психічного стану та припиненні моральних страждань.

У зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України, спричинено шкоду не лише у вигляді матеріальних збитків, а й у сфері морального стану, яка впливає на національну інтеграцію, емоційний стан громадян та відновлення суспільства після конфлікту. Тому виникає необхідність приведення національного законодавства у відповідність до стандартів країн Європи та міжнародних організацій.

Відшкодування моральної шкоди є важливою складовою правової системи України, адже воно має вирішальне значення для захисту прав та інтересів громадян у різних сферах життя. Проте, сучасний стан даного інституту вказує на необхідність подальшого дослідження та деталізації його регулювання.

Однією з ключових проблемних питань інституту відшкодування моральної шкоди є відсутність єдиного визначення та чіткого регулювання цього поняття в законодавстві.

У Цивільному кодексі України (далі – ЦК України), як і в Конституції України, відсутнє визначення як матеріальної, так і моральної (немайнової)

шкоди. Законодавець визначає поняття «моральної шкоди» через перелік обставин, у яких полягає моральна (немайнова) шкода. Так, відповідно до ч. 2 ст. 23 ЦК України моральна шкода полягає у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я тощо [1].

Відсутність чіткого визначення моральної шкоди робить важкою як її оцінку, так і визначення обсягу компенсації, що повинна бути надана потерпілому.

В Німеччині компенсація моральної шкоди регулюється нормами Цивільного кодексу Німеччини відповідно до параграфу 253, що передбачає компенсацію за пошкодження, які включають: фізичний, психічний біль та страждання; втрату життєвої сили [2].

У німецькому законодавстві та судовій практиці застосовується термін «компенсація за страждання». Безпосередньо норми Цивільного кодексу Німеччини передбачають компенсацію за заподіяння шкоди здоров'ю, неправомірне обмеження свободи потерпілого. Під стражданнями розуміють фізичні й душевні страждання (переживання), а під немайновою шкодою – зменшення немайнових прав і благ, які належать особистості.

В національному законодавстві України відсутнє чітке визначення мінімального розміру компенсації моральної шкоди. Зазначена проблема має велике значення враховуючи той факт, що це призводить до різних тлумачень і рішень в судовій практиці, що ускладнює забезпечення справедливого та рівного захисту прав фізичних і юридичних осіб.

Дане питання найбільш детально вирішене у Великій Британії, адже законодавство цієї країни має систему визначення розміру компенсації моральної шкоди, що була розроблена ще в 1964 році як тарифна схема, а також існує тарифна схема 1994 року. Мінімальний розмір компенсацій встановлено на рівні 1 тисячі фунтів, а максимальний — у 20 тисяч фунтів [3]. Таким чином, Велика Британія має розвинену систему визначення моральної

шкоди й відшкодування, включаючи установлення мінімального розміру компенсації для потерпілої сторони.

Відсутність в Україні чинного спеціального закону щодо встановлення мінімального розміру відшкодування моральної шкоди може створювати проблеми з виконанням даного припису. Це призводить до різних тлумачень і рішень в судовій практиці, що ускладнює забезпечення справедливого та рівного захисту прав громадян та юридичних осіб. Тому вважається за потрібним прийняти проєкт Закону №3929 від 23.07.2020 «Про відшкодування втрат немайнового характеру (моральної шкоди)» [4]. Законопроектом пропонується закріпити визначення основних термінів, випадків та принципів визначення розміру моральної шкоди, здійснюється детальна регламентація порядку підготовки та діяльності фахівців (експертів) з визначення розміру моральної шкоди, встановлюються їх права та обов'язки, відповідальність тощо.

Реалізація проєкту Закону гарантує стабільний та послідовний підхід до вирішення справ щодо відшкодування моральної шкоди й забезпечує справедливий та рівний судовий захист прав фізичних і юридичних осіб, завдяки установленню єдиних норм та принципів для визначення розміру моральної шкоди. Таким чином, розробка та впровадження чітких законодавчих норм щодо мінімального відшкодування моральної шкоди є важливим кроком на шляху до забезпечення справедливості та рівності перед законом для всієї громади в Україні.

Підсумовуючи усе вищевикладене, варто зазначити, що сьогодні поняття відшкодування моральної шкоди потребує сучасного переосмислення в контексті євроінтеграції України. А саме тому за потрібне здійснити законодавчі зміни та деталізувати поняття «моральна шкода» у відповідних законах, розробити чіткі критерії оцінки моральної шкоди, які враховуватимуть специфіку українського суспільства і правової системи, а також забезпечити можливість впровадження спеціального закону, який би встановлював чіткі норми щодо мінімального розміру відшкодування

моральної шкоди, з метою усунення неоднозначності й забезпечення більшої юридичної стабільності.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Німецьке цивільне уложення: Закон Німеччини від 02.01.2002 URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/
3. Стягнення моральної шкоди: світова практика. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/138961-skilki-koshtuyut-strazhdannya-otsinyuvannya-rozmiru-moralnoyi-shkodi-u-sudakh>
4. Проект Закону про відшкодування втрат немайнового характеру (моральної шкоди) від 23.07.2020 №3929 URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69595

Пашов Ростислав

КПІ ім. Ігоря Сікорського

pashov.kpi@gmail.com

**СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ОСВІТИ,
ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ, ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА
БІЗНЕСУ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОСТІ СИСТЕМИ ОСВІТИ
В УКРАЇНІ**

Сьогодення ставить перед публічною владою України вимоги щодо інноваційності у забезпеченні інклюзивності в суспільстві. Саме тому, інноваційність в сфері публічного управління та адміністрування постає невід'ємною частиною стратегічного розвитку сучасної України. Адже, відкритий доступ до освіти для кожного індивіда, незалежно від його особливостей, і формує соціальну справедливість та сприяє розвитку